

Kształcenie językowe

Odmienne i nieodmienne części mowy

1. BC

2.

- był, jechaliśmy, ~~jeździemy~~, oglądali – skreślony czasownik ma formę czasu teraźniejszego, pozostałe czasowniki zaś występują w czasie przeszłym
- ~~trwać~~, są, myli, pojedą – skreślony czasownik to bezokolicznik, czyli nieosobowa forma czasownika
- policzy, wytrze, ~~będą~~ jeść, wyjedzie – skreślony czasownik występuje w czasie przyszłym złożonym, a pozostałe wyrazy w czasie przyszłym prostym
- ogłoszono, ~~zamknął~~, zapowiedziano, udostępniono – skreślony czasownik występuje w osobowej formie czasownika, a pozostałe wyrazy mają formy nieosobowe

3. CZESŁAW MIŁOSZ

4.

Np.

Zagotuj litr wody na 100 g makaronu. Nasyp soli do wrzątku. Następnie wrzuć do garnka makaron. Gotuj go 6–9 minut, aż zmięknie. Następnie przelej zawartość garnka na sitko do odsączania i przelej makaron zimną wodą.

5.

26 września w ramach ogólnopolskiej akcji „Sprzątanie świata” zostanie posprzątnany las w pobliżu naszej szkoły. Na koniec zostanie przeprowadzony konkurs na temat zasad segregacji śmieci. Okolicznym mieszkańcom zostaną wręczone własnoręcznie wykonane przez uczniów ulotki zachęcające do dbania o środowisko.

Uczniowie klasy VII b

6.

Domy są otoczone przez drzewa.

Telefony stacjonarne zostały zastąpione przez smartfony.

Przemiany w organizacji zostały wywołane przez decyzje przełożonych.

Protesty użytkowników zostały spowodowane przez zmiany w funkcjonowaniu serwisu.

Wyjście z kryzysu zostało zainicjowane przez działanie władz.

7.

sędziego sportowego – D. lp., r.m.

czystymi rękoma – N. lm, czystymi – r. nm.-os., rękoma – r.ż.

prawdziwych przyjaciółach – Ms., lm, prawdziwych – r. m.-os., przyjaciółach – r.m.

młodszemu synowi – C. lp., r.m.

przepyszną szarlotkę – B. lp., r.ż.

8. PF

9. B

Nie stopniujemy przymiotnika „łysy”, ponieważ tak jak przymiotniki typu „metalowy”, „szklany” określa on cechę, która nie ulega natężeniu.

10.

znenacka, szczegółowo, wcześniej, dokładnie, wczoraj, teraz, bardzo

11.

- Na pokazie widziałam oryginalne buty. Kiedyś też zaprojektuję **takie** botki.
- Podczas ferii byłem w górach na nartach. **Wtedy** poznałem Zośkę.
- Gra wyróżnia się licznymi zwrotami akcji. Kto raz **w nią** zagra, będzie marzyć o kolejnej rundzie.
- Kaśka pomogła szesnastu osobom. Ja też pomogę **tylu**.

12. BC

13.

Kasiu!

Po **pierwsze**, kup **jedną** bagietkę, **dwa** pomidory, **dziesięć** plastrów żółtego sera oraz karmę dla **trojga** kociąt i **dwóch** psów. Po **drugie**, zjedz śniadanie. I wreszcie po **trzecie**, pamiętaj, że o godzinie **piętnastej** masz wizytę u dentysty.

Do wieczora! Mama

Liczebniki		
główne	porządkowe	zbiorowe
jedną, dziesięć, dwóch,	pierwsze, drugie, trzecie, piętnastej	trojga

14. FP

15.

- Uff, jak gorąco! • Wyraża zaskoczenie.
Zegar gada tik-tak. • Służy powitaniu kogoś.
Auć, zabolęło! • Podkreśla odczucie goręca.
Hej! Jak się masz? • Wyraża ból.
O, nie spodziewałam się ciebie! • Naśladuje dźwięki.

16.

~~Niech~~ twoja siostra ~~nie~~ krzyczy na tego psa.

Np.

Bez partykuł podane zdanie nie zawiera polecenia dotyczącego postępowania siostry, a jedynie opisuje jej zachowanie.

17. B2

18.

hej – wykrzyknik, podejść – czasownik, no – partykuła, szybko – przysłówek, do – przyimek, koleżanka – rzeczownik, i – spójnik, podać – czasownik, ona – zaimek, dwa – liczebnik, dojrzały – przymiotnik, jabłko – rzeczownik

Hej, podejdź no szybko do koleżanki i podaj jej dwa dojrzałe jabłka.

Imiesłowy przymiotnikowe

1.

wystarczających – D. lm. r.m.-os.

niewystarczających – D. lm. r.nm.-os.

widzianym – N. lm. r.m.

patrzący – M. lp. r.m.

zamarznięte – B. lp. r.m.

2.

O zmianach *dokonujących* (Ms. lm. r.nm.-os.) się na naszych oczach.

Co z *obowiązującymi* (N. lm. r.m.-os.) przepisami?

Bez *przekonujących* (D. lm. r.m.-os.) argumentów

Produkty *oddziałujące* (B. lm. r.m.-os.) na środowisko

3.

Główny bohater – Frodo Baggins – jest Hobbitem wędrującym do Mordoru.

Na potrzeby filmu nakręconego na podstawie powieści Tolkiena uszyto 19000 kostiumów dla aktorów.

4.

Czasownik	Imiesłów przymiotnikowy czynny	Imiesłów przymiotnikowy bierny
śledzić	śledzący	śledzony
czytać	czytający	czytany
uwielbiać	uwielbiający	uwielbiany

5.

Dziewczyna śpiewająca w konkursie jako druga ma najładniejszy głos.

Piosenka śpiewana przez uczestników konkursu jest bardzo melodyjna.

Zawodnik grający w meczu jako napastnik zwichnął nogę.

Dochód z koncertu granego na rynku zostanie przekazany szpitalowi.

6.

Np.

Aby odróżnić przymiotniki od imiesłówów, ustal, czy dany wyraz odpowiada na jedno z pytań odnoszących się do czynności lub stanów: *co robiący?* *w jakim stanie się znajdujący?* Jeśli nie, to zapewne masz do czynienia z przymiotnikiem, a nie z imiesłowem przymiotnikowym.

7. C

Bezokolicznik: zająć

8. AC

Imiesłowy przysłówkowe

1. zapisawszy, akceptując, jedząc, dotarłszy, emanując, lecąc

Hasło: Zajdel

2.

(*Nauczyć się*) *Nauczywszy się* wiersza na pamięć, zgłosił się do konkursu.

(*Patrzeć*) *Patrząc* przez okno, podziwiali kwitnące drzewa.

(*Myśleć*) *Myśląc* o córce zdającej dziś egzamin, czuł spokój.

(*Wsiąść*) *Wsiadłszy* do auta, uruchomiła silnik.

3.

• *Słyszalaś wczoraj o uciekającym przestępcy, który ukrywszy się w sklepie spożywczym, przesiedział tam do rana, podjadając słodycze?*

• *Czy został złapany?*

uciekającym od uciekać, ukrywszy od ukrywać podjadając od podjadać

4. AD

5.

Rodzice tłumili śmiech, zasłaniając usta dłońmi.

Usłyszawszy zbliżające się kroki, zaczęła wołać o pomoc.

Zgubiwszy się w lesie, poczuliśmy lęk.

Wędrowaliśmy po plaży, brodząc w miękkim piasku.

6.

Np.

umalować się, utopić, umyć się, usnąć, ułożyć, ugotować

7. [subiektywne wypowiedzi uczniów]

8. FP

9.

Np.

(czynność wcześniejsza niż ta, która została wyrażona w drugim zdaniu) *Umywszy się, poszedł spać.*

(czynności równoczesne) *Sluchając muzyki, odrabiała lekcje.*

(czynność wcześniejsza niż ta, która została wyrażona w drugim zdaniu)

Nauczywszy się do sprawdzianu, zadzwoniła do koleżanki.

(czynności równoczesne) *Ćwicząc na rowerze stacjonarnym, oglądała film anime.*

Archaizmy

1.

Jaki pan, taki kram.

Pierwej sobie, potem tobie.

Wart Pac pałaca, a pałac Paca.

Mądrej głowie, dość dwie słowie.

Do grosza grosz, to się napelni trzos.

Każda potwora znajdzie swego amatora.

Np. Każda potwora znajdzie swego amatora. – Każda dziewczyna znajdzie wielbiciela swojej urody.

2. A.

Archaizmy, które całkowicie wyszły z użycia	Archaizmy, które zmieniły swoją formę gramatyczną
palcat niciarnia tęgo patria	rekreacją (dziś: rekreacją) wierszchu (dziś: wierzchu) kładli (dziś: wkładali) chrzęstkę (dziś: chrząstkę) wyciągnioną (dziś: wyciągniętą) oczów (dziś: oczu) zoczyli (dziś: zobaczyli)

2.B. palcat – dawniej: gruby kij, pałka, niciarnia – nici, tęgo – mocno, patria – grupa

3. AD

4.

sklep – piwnica
dowcip – inteligencja
miasto – zamiast
pleć – cera
czoło – przód
posada – fundament

5.

Przykłady	Współczesny odpowiednik
To <u>nieużyty</u> człek	To nieuczynny człowiek.
Zaroіła się <u>izba od gawiedzi</u>	Zapełniło się pomieszczenie dużą liczbą przyglądających się osób.
Spojrzeć <u>zyzem</u>	Spojrzeć zezem.
Suknię <u>ochędożył</u>	Suknię oczyścił.
Przez pięć <u>roków</u>	Przez pięć lat.

Części zdania i związki wyrazowe

1.

Moimi ulubionymi filmami są komedie i kryminały.

podmiot: szeregowy, orzeczenie: imienne

Mój brat został laureatem konkursu informatycznego.

podmiot: w mianowniku (gramatyczny), orzeczenie: imienne

Zdobyli najwyższy szczyt Tatr.

podmiot: domyślny, orzeczenie: czasownikowe

2. PP

3. C

Przepadam za truskawkową konfiturą.

4.

Produkujemy pyszne pączki z budyniem. *jakie?*

Tylko u nas kupisz ciasto czekoladowe. *jakie?*

Ojciec Karola naprawia rowery górskie. *czyj?, jakie?*

5.

czytam ~~wyraziście~~/siostrze

spaceruje ~~w parku~~/z psem

pływają z ~~pletwonurkiem~~/szybko

wyjedziemy z kolegami/~~z domu~~

pomożesz ~~skutecznie~~/koledze

piję tylko sok z kubka/~~z pomarańczy~~

6. BD

7.

W środę o godzinie 17.00 w kawiarni Kwadrans odbędzie się spotkanie z autorką

powieści „Moja podróż”. Podczas tego wydarzenia nasz gość opowie

o swoich wędrówkach po Gruzji i głośno odczyta fragment książki. Spotkanie

zakończy się degustacją gruzińskich przysmaków.

kiedy? gdzie? w jaki sposób?

8.

Np.

Dziś rano na lotnisko w naszym mieście przyleciał wielki samolot pasażerski.

Dziś – okolicznik

rano – okolicznik

na lotnisko – okolicznik

w naszym – przydawka

mieście – okolicznik

wielki – przydawka

pasażerski – przydawka

9.

Związki zgody	Związki rzędu	Związki przynależności
dojrzałe śliwki	przeczytał komiks, upiekła ciasto	pisał starannie, wszedł na drzewo, nikogo nie było, obok krzesła

10.

Dzisiaj mój brat najszybciej przebiegł trasę ustaloną przez tatę.

zw. główny: brat przebiegł

zw. zgody: trasę ustaloną

zw. rzędu: przebiegł trasę, mój brat, ustaloną przez tatę

zw. przynależności: przebiegł najszybciej, przebiegł dzisiaj

11.

Np.

Ten komiks zawiera doskonałe ilustracje. [podmiot]

Wreszcie nastała era komiksu. [przydawka]

Znalazłam komiks Bartka. [dopełnienie]

Rodzaje wypowiedzeń

1.

Na plaży pojedynek polegający na przeciąganiu liny.

W jednej z drużyn sami chłopcy.

Dziewczynki silnym przeciwnikiem.

Na piasku mnóstwo śladów pozostawionych przez uczestników pojedynku.

2. AD

3. C

Czytanie jest przyjemnością.

4.

P Bez ciekawości nie ma mądrości.

Z Jak cię widzą, tak cię piszą.

Z Kto się czubi, ten się lubi.

R Paluszek i główka to szkolna wymówka.

Z Jak sobie pościelesz, tak się wyśpisz.

R Dla chcącego nic trudnego.

R Potrzeba matką wynalazków.

5.

Wszedł na peron, ale pociąg już odjechał.

Zjadła za dużo ciasta i rozboleł ja brzuch.

Włożę wiosenny płaszcz albo zdecyduję się na zimowa kurtkę.

Zdania złożone współrzędnie

1.

Patryk powoli wszedł do sali i rozejrzał się uważnie.

wypowiedzenie złożone współrzędnie łączne

Marcel narzekał ostatnio na złe samopoczucie, dlatego poszedł do lekarza.

wypowiedzenie złożone współrzędnie wynikowe

Ania będzie uczyła się w pobliskim liceum ogólnokształcącym lub wyjedzie do szkoły za granicę. **wypowiedzenie złożone współrzędnie rozłączne**

Piotr zastanawia się nad pójściem do liceum ogólnokształcącego, natomiast jego dziewczyna chce kontynuować naukę w technikum gastronomicznym.

wypowiedzenie złożone współrzędnie przeciwstawne

Podziękowaliśmy naszej nauczycielce oraz wręczyliśmy jej kwiaty.

wypowiedzenie złożone współrzędnie łączne

2.

Sentencja Schopenhauera – spójnik *a*, zdanie złożone współrzędnie łączne

Sentencja Kartezjusza – spójnik *więc*, zdanie złożone współrzędnie wynikowe

3.

Mam zepsuty rower, *więc* do pracy pojechałem tramwajem.

Wieczorem poczytam książkę *lub* wybiorę zdjęcia do albumu.

Jestem zmęczony, *ale* muszę popracować.

Zjem kanapkę *oraz* napiję się herbaty.

Lubię sztukę współczesną, *a także* doceniam malarstwo renesansowe.

4.

Naukowców od dawna ciekawi zależność między Słońcem a klimatem, dlatego od 170 lat prowadzone są obserwacje tej gwiazdy. Amerykańscy astronomowie obserwowali cykle słoneczne i na ich podstawie wysnuli hipotezę o ochłodzeniu klimatu już w 2016 roku.

5. AC

6.

Np.

Lubię przebywać z rówieśnikami, ale czasami wolę też pobyć sama. Rówieśnicy dobrze mnie rozumieją, dlatego mam wśród nich przyjaciół. Podczas wspólnie spędzanego czasu gramy w gry komputerowe bądź rozmawiamy. Czasami znajomi rówieśnicy mają gorsze dni i potrzebują rozmowy z dorosłymi.

7.

_____ 1 _____ 2 _____

wypowiedzenie złożone współrzędnie łączne

Np. Interesują mnie loty balonem i fascynują szybowce.

wypowiedzenie złożone współrzędnie rozłączne

Np. Skoczę ze spadochronem lub polecę.

wypowiedzenie złożone współrzędnie przeciwstawne

Np. Ćwiczę na siłowni, jednak nie lubię tego.

wypowiedzenie złożone współrzędnie wynikowe

Np. Trenuję trzy razy w tygodniu, więc mam szansę wygrać.

8.

Znowu nie usłyszałam budzika i zasnęłam. Co teraz? Wezmę prysznic albo zdążę na sprawdzian z interpunkcji. Uwijałam się jak w ukropie, ale wszystko sprzysięgło się przeciwko mnie! Nie mogłam znaleźć czystych dżinsów, popsuł mi się zamek w ulubionej bluzie, pękło sznurowadło w trampkach. Koszmar! Do szkoły dotarłam spóźniona, więc zawstydzona przemykałam korytarzami do klasy. Wreszcie chwyciłam za klamkę, jednak drzwi pozostały zamknięte. Doznałam olśnienia! Dzisiaj pierwszy dzień wiosny, dlatego wszyscy są w auli na koncercie „Mam talent”.

9. B

10.

Pojadę z wami samochodem do Torunia, a jutro wrócę pociągiem do Gdańska.

Magda jest przeziębiona, więc nie może dzisiaj wystąpić w spektaklu.

Mateusz przygotuje dla Agnieszki obiad lub zabierze ją do restauracji.

Wszedłem dyskretnie do pomieszczenia, cicho zamknąłem drzwi.

Filip zapomniał włączyć budzik, dlatego spóźnił się na pierwszą lekcję.

Gabrysia chciałaby odwiedzić koleżankę w innym mieście, ale jej rodzice najpierw muszą wyrazić zgodę.

Chciała podróżować autostopem, jednak zdecydowała się na wynajem samochodu.

Ten kto przygotowuje najsmaczniejszy deser, wygra konkurs.

Zdania złożone podrzędnie

1.

Hasło: Ben

Np. Ben zrezygnował z bycia Jedi, ponieważ uwierzył Snoke'owi.

2.

Np. Na fotografii ukazano ścianę, na której są widoczne postacie różnej wielkości. Malowidło jest kolorowe i cechuje je dynamika. Żywe barwy przykuwają wzrok, dzięki czemu spacer chodnikiem staje się ciekawym przeżyciem.

3.

czy, że, dlaczego

Hasło: Lec

4.

Np.

Poszłam z Pauliną na film, o którym opowiadała moja siostra.

Wycieczkę do Londynu, którą zaplanowaliśmy dwa miesiące temu, musimy przełożyć na następny rok.

Po przebudzeniu uznałam, że warto iść na spacer.

5.

gdzie?

po co? w jakim celu?

pomimo czego?

6.

Nie poszliśmy nad rzekę, ponieważ wiał silny wiatr.

Gdy obejrzała film, Magda położyła się spać.

Nie przeszliśmy do następnego etapu, ponieważ zabrakło nam szczęścia.

7.

Np.

Marta boi się, że w nowej klasie nikt jej nie polubi. (zd. zł. podrzędnie dopełnieniowe)

Witek, który chodził z nami na basen, nie jest już taki sam. (zd. zł. podrzędnie przydawkowe)

Mimo że mam ochotę, nie pójdę na ten wykład. (zd. zł. podrzędnie okolicznikowe)

Justyna, kiedy zda egzamin, pojedzie do Londynu. (zd. zł. podrzędnie okolicznikowe)

Jeśli do mnie napiszesz, będę pamiętał o tej książce. (zd. zł. podrzędnie okolicznikowe)

Spotkamy się tam, gdzie widzieliśmy się ostatnio. (zd. zł. podrzędnie okolicznikowe)

8.

Kto pod kim dołki kopie, sam w nie wpada.

Zrób dziś, co masz zrobić jutro.

Myszy tańczą, gdy kota nie czują.

Wiedzą sąsiedzi, jak kto siedzi.

Kto wiatr sieje, zbiera burzę.

Ten się śmieje, kto się śmieje ostatni.

Co cię nie zabije, to cię wzmocni.

W czerwcu się okaże, co nam rok da w darze.

9.

A. Cześć Olu!

Dawno nie pisałem. Przepraszam Cię za to. Ostatnio sporo się wydarzyło. Przede wszystkim mój brat wrócił z półrocznej wymiany między naszą szkołą a zaprzyjaźnioną placówką w Norwegii. Co za zmiana! Dawniej był cichy i zamknięty w sobie. Teraz Tomek jest taki, że wszyscy chcą zostać jego przyjaciółmi. Chyba w końcu stał się tym, kim zawsze chciał być. Duszą towarzystwa! Z pewnością wyjazd pomógł mu przezwyciężyć nieśmiałość. Mój brat jest teraz taki, że cała rodzina go nie poznaje!

B.

Np.

Cześć Tomku!

Dziękuję za wiadomość. Cieszę się bardzo ze zmiany Tomka. Twój brat nigdy nie był taki, żeby czuć do niego niechęć. Mógł wydawać się zamknięty, ale nie czułam, że jest niesympatyczny.

10. PP

Zdania złożone podrzędnie z imiesłowowym równoważnikiem zdania

1.

Leżąc, rozmyślał o niezwykłych podróżach.

Leżał i rozmyślał o niezwykłych podróżach

Dzieci pojechały na wycieczkę, pożegnawszy się z rodzicami.

Dzieci pojechały na wycieczkę, gdy pożegnały się z rodzicami.

Zjadłszy drugie śniadanie, posprzątał.

Gdy zjadł drugie śniadanie, posprzątał.

Rozmawiając z Magdą, czuł się dziwnie skrępowany.

Rozmawiał z Magdą i czuł się dziwnie skrępowany.

Leżąc w hamaku, podziwiała chmury na niebie.

Leżała w hamaku i podziwiała chmury na niebie.

2. BD

3.

☒ Natalia, gdy wróciła ze sklepu, upiekła ciasto marchewkowe.

☐ Przestraszyłem się, kiedy pukano do drzwi.

☐ Gdy wracał z treningu, zaczął padać deszcz.

☐ Kiedy weszliśmy na strych, coś się poruszyło za komodą.

☐ Gdy się schyliłem, to uciekło.

☒ Marta gotowała obiad i wesoło nuciła piosenkę.

☐ Gdy zjedliśmy obiad, rodzice pojechali w odwiedziny do dziadków.

☒ Czekał na egzamin i nerwowo przebierał nogami.

Natalia, wróciwszy ze sklepu, upiekła ciasto marchewkowe.

Marta, gotując obiad, wesoło nuciła piosenkę.

Czekając na egzamin, nerwowo przebierał nogami.

4. D

Np.

Wskazanego zdania nie da się przekształcić na wypowiedzenie z imiesłownym równoważnikiem zdania, ponieważ w zdaniach składowych występują różne podmioty.

Mowa zależna i niezależna

1.

Wtedy właśnie Dominik powiedział: „Nie zgadzam się z waszymi argumentami”.

Kinga potwierdziła, że przyjdzie na urodziny Michała.

– Nie chcę tego robić – stwierdził Tomek. – Od początku nie podobał mi się ten pomysł.

Mateusz mówił, że pożyczy mi swój rower.

2.

Np.

A. Janek: „Polecam ci kolejną część filmu *Gwiezdne wojny*”.

Zosia: „Zastanowię się. Czy widziałeś ostatnio jakiś ciekawy spektakl?”.

Janek: „Oglądałem niedawno w Teatrze Muzycznym musical *Ghost* i podobało mi się”.

B. – Cześć Zosiu! Powinnaś wybrać się na kolejną część filmu *Gwiezdne wojny*.

– Zastanowię się. Czy widziałeś ostatnio jakiś ciekawy spektakl?

– Oglądałem niedawno w Teatrze Muzycznym musical *Ghost*, ponieważ moja dziewczyna chciała koniecznie wybrać się na to przedstawienie i mnie się też podobało.

3. AD

4.

– C – powiedział Tomek.

– A – zapytał Kuba.

Tomek powiedział, że D.

Kuba się ucieszył i zapytał, B.

5.

Np.

– Widziałas najnowszych *Piratów z Karaibów*?

– Jutro planuję iść do kina.

Budowa słowotwórcza wyrazów

1.

oglądać, oglądanie oglądanie – to, że ktoś ogląda

dowcip, dowcipny dowcipny – ktoś, kto zna się na dowcipach

skąpiec, skąpy skąpiec – taki, który jest skąpy

liść, liściasty liściasty – taki, który ma dużo liści

2.

przystojny – przystojniak (ktoś, kto jest przystojny)

piękny – pięknie (w piękny sposób)

mówić – mówca (ten, kto mówi)

budować – zbudować (skończyć budować)

podróż – podróżnik (osoba, która podróżuje)

3.

Wyraz	Temat słowotwórczy	Formant
naukowiec	nauk	-owiec
papierowy	papier	-owy
starość	star	-ość
kucharka	kuchar	-ka

4.

pokój → pokojowy ó : o

cło → celny Ø : e; ł : l

wskazać → wskaźnik z : ż

dowozić → dowóz o : ó; z' : z

szalony → szalenie o : e; n : n'

droga → dróżka o : ó; g : ż

mucha → muszka ch : sz

5.

poddasze ← pod dachem

dożylny ← do żyły

zagranica ← za granicą

podziemie ← pod ziemią

pozaszkolny ← poza szkołą

doroczny ← do roku

nadmorski ← nad morzem

6.

Np.

programować – programow|anie

pisać – pis|anie

telefonować – telefonow|anie

pozować – pozow|anie

malować – malow|anie

7.

Dziś rozpoczynają się mistrzostwa Europy w piłce nożnej.

Tomkowi udało się zdobyć bramkę! To był naprawdę mistrzowski gol!

Lokalna drużyna rozegrała decydujący mecz.

Kiedy dorosnę, chcę zostać piłkarzem.

Nasz szkolny klub piłkarski organizuje w sobotę piknik.

Nowy sponsor kupił koszulki dla wszystkich piłkarzy.

8.

kocisko – formant

Pytanie: Która część wyrazu *kocisko* jest formantem?

Odpowiedź: -isko

duszek – oboczności

Pytanie: Jakie oboczności występują w temacie wyrazu pochodnego *duszek*?

Odpowiedź: ch : sz

zlew – wyraz podstawowy

Pytanie: Od jakiego wyrazu podstawowego został utworzony wyraz *zlew*?

Odpowiedź: Od wyrazu *zlewać*

Rodzaje formantów i ich funkcje

1.

Np.

mądry – mądrość, przemądry

czytać – czytelnik, przeczytać

malować – malarz, zamalować

przyjaciół – przyjaciółka, nieprzyjaciół

ciekaw – ciekawość, zaciekawiony

czuły – czułościowy, nieczuły

2.

milczeć → milczenie → przemilczenie

kupować → kupiec → kupiectwo

dorośli → dorosłość → niedorosłość

sen → senny → senność

ser → sernik → serniczek

3.

zastaw, odpływ, pokaz, wypowiedź, wykop

hasło: słowo – słowny, słówko, słownik

Np. Tomek obiecał mi pomóc i tak się stało. Jest słowny.

Mogę na słówko?

4.

matematyk → matematyczka

starosta → brak formy żeńskiej (starościna – żona starosty)

radca → brak formy żeńskiej (radczyni – żona radcy)

menadżer → menadżerka

polarnik → polarniczka

redaktor → redaktorka

5.

*naleśnikarnia, kanapkownia, kręgielnia, wytwórnia, perfumeria, spaghetteria, oczyszczalnia,
zajeżdźnia, poczekalnia, mleczarnia, pieczarkarnia, czytelnia, pizzeria, pierogarnia,
hamburgerownia, czekoladownia, narzędziownia*

Za pomocą formantów: *arnia, -alnia, -nia, -eria, -ownia* tworzy się najczęściej nazwy miejsc.

6.

Np.

Scenka 1.

Sytuacja oficjalna; zdrobnienia są utworzone poprawnie, ale niestosowne.

Propozycja zmiany:

- Dowód proszę.
- Czy zламаłem przepisy?
- O tak, będzie mandat.

Scenka 2.

Sytuacja oficjalna; zdrobnienia nie są stosowne.

Propozycja zmiany:

- Panie profesorze, mój syn ma te zadania już zrobione.
- Ale termin na ich oddanie minął pół roku temu.
- Proszę dać szansę mojemu synowi.

7.

Leon Wyczółkowski – Olga Boznańska malarz → malarka

Guccio Gucci – Coco Chanel projektant → projektantka

Jean Jacques Rousseau – Edyta Stein myśliciel → myślicielka

Jan Kiepura – Maria Callas śpiewak → śpiewaczka

8.

tropiciel ← tropić

uczestnik ← uczestniczyć

pisarz ← pisać

oskarżyciel ← oskarżać

zbieracz ← zbierać

marzyciel ← marzyć

murarz ← mur

tłumacz ← tłumaczyć

pracownik ← pracować

9.

Np.

memer, selfiernia, muffinkownia

10. subiektywne wypowiedzi uczniów

Wyrazy podzielne i niepodzielne słotwórczo. Wyrazy pokrewne, rodzina wyrazów

1.

Np.

odłamek, odłamać, odłamkowy, łamać, **odłam**

rdzeń: łam

pisać, pisownia, zapisać, pisarz, **pisak**

rdzeń: pis

marzyciel, marzyć, marzenie, pomarzyć, **marzycielka**

rdzeń: marz

czarować, czarownica, czarownik, czar, **czaruś**

rdzeń: czar

2.

ranny, rana, ranić, zranić, ranie, ranka

clowy, clo, celnik, celny, celowy

grzech, grzesznik, grzeszyć, grzechotka

dróżka, droga, drożyna, drogowiec

oboczności: n : n

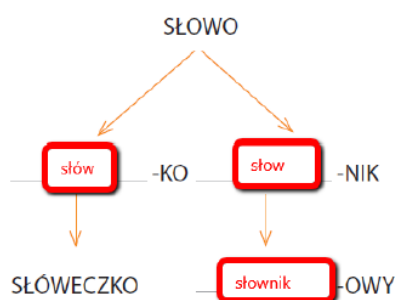
oboczności: : e

oboczności: ch : sz

oboczności: ó : o, ż ; g

3. D

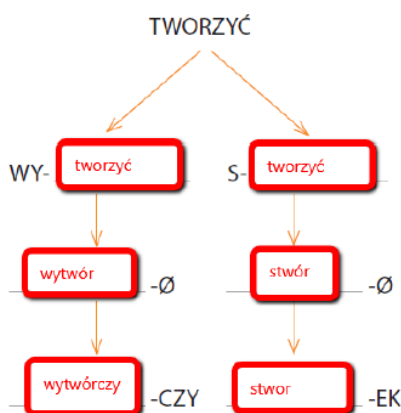
4.

RDZEŃ: słow

OBOCZNOŚCI: ó : o

WYRAZY POKREWNE: słownikarz, słoweczko, wystawić

RDZEŃ: tworz

OBOCZNOŚCI: ó : o, r : rz

WYRAZY POKREWNE: tworzywa, wytwórnia

5.

B	I	A	Ł	O	W
I	E	Ż	A		

– duża wieś w Polsce w województwie podlaskim, siedziba jedyne polskiego parku narodowego wpisanego na prestiżową Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego UNESCO.

żaba	b : b'	Ż	A	B ¹	I				
biały	a : e, ł : l	B	I	E	L				
lew	e : Ø, w : w'	L	W	I	C	A			
służyć	ż : g	S	Ł	U	G	A			
dobry	r : rz	D	O	B	R	Z	E		
krew	e : Ø	K	R	W	I	A	K		
pies	p' : p, s : s'	P	S	I	S	K	O		
lek	k : cz	L	E	C	Z	Y	Ć		
bieg	g : ż	B	I	E	Ż	N	I	A	
masło	s : ś, ł : l	M	A	Ś	L	A	N	Y	

Wyrazy złożone

1.

cudzoziemiec, łamigłówka, meblościanka, gwiazdozbiór, drogowskaz, rzeczoznawca, zleceńodawca, drobnomieszczaństwo, wielokwiatowy

Np.

Najbardziej lubię miód wielokwiatowy.

Każdy w życiu potrzebuje drogowskazów.

2.

Zrosty	Złożenia
zegarmistrz, wniebowzięty, maminsynek, widzimisię, czcigodny, rzeczpospolita, okamgnienie	średniowiecze, błogostan, pasibrzuch, korkociąg, żółtopomarańczowy, bajkopisarz, wodociąg, chwastobójczy

3.

Płyta, która może grać przez długi czas. → płyta długogrająca

Materiał, który schnie w szybki sposób. → szybko schnący

Wiedza łatwa do przyswojenia. → łatwo przyswajalny

Tworzywo palące się w łatwy sposób. → łatwo palny (ale też łatwopalny)

Zestaw, który służy do głośnego mówienia przez telefon. → głośnomówiący

Dziewczyna mająca długie włosy. → długowłosa

4.

(3 pokoje) trzypokojowe mieszkanie

(2,5 roku) dwuipółletnie dziecko

(2. plan) drugoplanowy aktor

(3. liga) trzecioligowy zespół

(4 wersy) czterowersowy utwór

(10 tomów) dziesięciotomowa saga

(2 dania) dwudaniowy obiad

(XX wiek) dwudziestowieczna sztuka

5.

biblioteka – księgo**z**biór

egoista – samo**l**ub

raport – sprawo**z**danie

auto – samo**o**chód

skąpiec – dusi**g**rosz

akwizytor – domo**k**rażca

altruista – dobroczyń**a**

pejzaż – krajobra**z**

Np.

Mój dziadek ma bogaty księgo**z**biór.

Ten krajobra**z** wywołuje we mnie nostalgię.

6.

Krasnystaw, Krasnegostawu, Krasnymstawie

Białystok, Białegostoku, Białymstokiem

Rzeczpospolita, Rzeczypospolitej, Rzeczpospolitą

Wielkanoc, Wielkanocy/Wielkiejnocy

7.

Zainstalowano już sieć, **która ciągnie wodę do pobliskich budynków**. (wodociągów)

Dostał od ojca zegarek, **który jest szczelny na wodę**. (wodoszczelny)

Kupili **urządzenie, które mierzy przepływ wody**. (wodomierz)

Stocznia przetestowała **jednostkę, której kadłub unosi się nad powierzchnią wody**.
(wodolot)

8. D

9.

Internet to ~~krwiobie~~**g** współczesnego świata.

Internet to krwiobie**g** współczesnego świata.

Tytuły czasopism należy pisać w ~~cudzys~~**łowie**.

Tytuły czasopism należy pisać w cudzys**ł**owie.

Skróty i skrótowce

1.

PKP – Polskie Koleje Państwowe

PKO – Powszechna Kasa Oszczędności

PCK – Polski Czerwony Krzyż

PGNiG – Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo

MSZ – Ministerstwo Spraw Zagranicznych

2.

Artykuły gospodarstwa domowego – AGD(agiede)

Oddział Intensywnej Opieki Medycznej – OIOM (ojom)

Powszechny Elektroniczny System Ewidencji Ludności – PESEL (pesel)

Zmywarki znajdzie Pan w dziale AGD.

Jej stan zdrowia się pogorszył, więc znalazła się na OIOM-ie.

Proszę o dowód osobisty, bo pani numeru PESEL nie ma w naszej ewidencji.

3.

GOPR zorganizowało/zorganizował (zorganizować) pokaz ratownictwa górskiego.

PAP opublikowała/opublikował (opublikować) komunikat o sytuacji w Syrii.

PKOl pomógł (pomóc) w przygotowaniu naszej reprezentacji do olimpiady.

PAN ogłosiła/ogłosił (ogłosiła) konkurs wiedzy o twórcach encyklopedii.

4.

ds. – do spraw

Dep. – Departamencie

dr – doktor

n. – nauk

med. – medycznych

spec. – specjalista

p.o. – pełni obowiązki

gen. – generał

prof. – profesor

5.

Można otrzymać 10 p. za każde poprawnie rozwiązane zadanie.

Do 11 listopada br. wydatki muszą być sprawdzone.

Perykles, który żył w V w. p.n.e., zreformował ateńską demokrację.

Spotkanie odbędzie się dzisiaj, tj. 6 września.

6.

centymetr – cm, dekagram – dag, metr – m, grosz – gr, kilogram – kg, złoty – zł

Po skrótach jednostek miar i wag nie stawia się kropek, mają one z reguły charakter międzynarodowy. Kropki nie stawiamy także po skrótach polskich jednostek monetarnych.

7.

BTW – by the way (przy okazji)

FB – Facebook (portal społecznościowy)

IMO – i my opinion (moim zdaniem)

THX – thanks (dzięki)

Te skróty i skrótowce są uniwersalne. Pozwalają oszczędzić czas.

Inne: np. LOL – lots of laugh (mnóstwo śmiechu)

8. B2

Treść i zakres znaczeniowy wyrazu

1.

roślina, klon, drzewo

istota, ssak, kot

maszyna, urządzenie, wyciskarka

zwierzę, jamnik, pies

laryngolog, lekarz, człowiek

ubranie, spodnie, dżinsy

2.

miejsce, **miasto**, Warszawa

artysta, **pisarz**, Mickiewicz

książka, **dramat**, *Dziady* cz. II

film, **komedia**, *Kevin sam w domu*

3.

A. 1 sportowiec

3 napastnik

2 piłkarz

B. 2 jabłko

1 owoc

3 papierówka

C. 3 serniki

1 wypieki

2 ciasta

D. 1 człowiek

3 nastolatka

2 młodzież

4.

nabiał – twaróg, mleko, ser

prasa – tygodnik, miesięcznik, kwartalnik

sztućce – łyżka, nóż, widelec

słodycze – cukierek, baton, czekolada

formy wypowiedzi pisemnej – charakterystyka, rozprawka, recenzja

przybory do pisania – długopis, pióro, ołówek

5.

Np.

Po lekcjach Kasia postanowiła pójść na samotny spacer. Musiała odreagować negatywne emocje. Przeszła obok koleżanek. Nie była w stanie wymówić słów powitania. Nawet nie zauważyła, kiedy minęła pobliskie sklepy.

Wreszcie weszła do parku. Przez kilkanaście minut nerwowo dreptała alejkami. W końcu usiadła na ławeczce i zaczęła przyglądać się roślinom. Kontakt z naturą przyniósł jej upragniony spokój.

6. A.

Np.

Podkreślone wyrazy mają szeroki zakres znaczeniowy i obejmują wszystkie wyrazy, które za ich pomocą możemy nazwać.

6. B.

Np.

– Idę do galerii po trampki;)

– O, a ja potrzebuję żelu do włosów.

– Idę z Tobą!

– Nie zapominajcie o mnie! Chcę kupić nowy smartfon.

Synonimy, antonimy, wyrazy wieloznaczne i homonimy

1.

Np.

robić z igły widły – przesadzać

na łeb na szyję – szybko

jak żółw – wolno

farmaceuta – aptekarz

pójść z torbami – zbankrutować

oponent – przeciwnik

apel – odezwa

trywialny – prosty

zainkasować – przyjąć

totalny – całkowity

włazić – wchodzić

niebagatelny – ważny

2.

Zakłady przetwórstwa rybnego miały **przystój** w produkcji z powodu awarii.

Pamiętaj, że **spację** robi się po znaku interpunkcyjnym, a nie przed nim.

W czasie **antraktu** można przejść do foyer [czyt.: flaje].

Podczas deklamacji należy robić **pauzę** w odpowiednich miejscach.

Już na samym **finiszu** potknął się tak niefortunnie, że nie mógł dobiec do mety.

W filmach tego reżysera zawsze wymowny jest **epilog**.

Tak mocno dociskałam stalówkę do kartki, że w końcu ułamał mi się jej **czubek**.

Nie stawiaj kubka na **krawędzi** stołu.

3.

Wyraz	Synonim	Antonim
psuć	niszczyć	naprawiać
wyjątkowy	niespotykany	pospolity
cieszyć się	radować się	smuć się
wierność	stałość	zdrada
ciekaw	interesujący	nudny

4.

Bohater 1:	Balladyna	Bohater 2:	Alina
1. cecha:	podstępna	–	prostolinijna
2. cecha:	podejrzliwa	–	ufna
3. cecha:	okrutna	–	łagodna
4. cecha:	egoistyczna	–	troskliwa

5. D

anemiczny, statyczny, niemrawy

6.

Np.

Mieszkam w bloku na 9. piętrze.

Rysuję w bloku pastelami.

7. sztuka mówienia

*8.

koło – wyraz jednocześnie homonimiczny i wieloznaczny

państwo – wyraz jednocześnie homonimiczny i wieloznaczny

ściana – wyraz wieloznaczny

Fonetyka

1. Londyn (34 głoski)

2. A.

Wyrazy, w których <i>i</i> pełni funkcję		
tylko samogłoski	tylko zmiękczenia	samogłoski i zmiękczenia
ideał	przyjaciół	wyniki
iloraz	uczucie	licealista
idol	młodzież	rodzina

2. B.

Litera *i* oznacza tylko samogłoskę, kiedy znajduje się na początku wyrazu.

Litera *i* oznacza tylko zmiękczenie, gdy występuje po spółgłosce oraz przed samogłoską.

Litera *i* oznacza zarówno zmiękczenie, jak i samogłoskę, jeśli znajduje się przed spółgłoską lub na końcu wyrazu.

3.

Np.

Kolarz, któremu kibicowałam, dojechał do mety jako drugi.

Uczniowie przygotowali kolaże z różnych skrawków materiału.

Mój brat twierdzi, że jego rower to grat.

Wczoraj nagle spadł grad.

Marzę o wakacjach w ciepłych krajach.

Mażę kredą po tablicy.

4.

Np.

bazia – baza

danie – dane

siali – sali

piasek – pasek

5.

Np.

nuda – nuta

prać – brać

smoczy – zmoczy

cień – dzień

każe – gaże

miedź – mieć

6.

głoski ustne oraz głoski nosowe

Np. Ja rysuję to, co rysuje Ola.

7.

Np.

Wyrazy *włączać* i *przełączać* należy wymawiać [włonczać] i [przełonczać].

8.

Trening czyni mistrza.

Kropla drąży skałę.

Zgoda buduje, niezgoda rujnuje.

9.

Wyrazy, w których akcent pada na		
drugą sylabę od końca	trzecią sylabę od końca	czwartą sylabę od końca
umyka	grafika	ucieszylibyście
dotyka	dziewięciuset	napisalibyśmy
zanika	matematyka	zaakceptowałybyście
edytowali	osiemset	
	wygraliśmy	

***10.**

1. polityka
2. estetyka
3. fonetyka
4. genetyka
5. retoryka
6. botanika
7. polemika

Hasło: pangram

11. PF

Rozbieżności między mową a pismem

1.

ważki – sz

kwaśny – f

przystań – sz

gąbka – p

2.

(cz / dż) liczba

(rz / sz) krzak

(ś / ź) prośba

(k / g) także

(t / d) kładka

(s / z) rozpacz

3.

Wyraz	Rodzaj upodobnienia	Kierunek upodobnienia
szybka	ubezdźwięcznienie	wsteczne
zakładka	ubezdźwięcznienie	wsteczne
przywiezie	ubezdźwięcznienie	postępowe
choćby	udźwięcznienie	wsteczne
jednakże	udźwięcznienie	wsteczne

4. szkoła mówienia

5.

akwarium – ubezdźwięcznienie wsteczne

ławka – ubezdźwięcznienie wsteczne

próbówka – ubezdźwięcznienie wsteczne

krzesło – ubezdźwięcznienie postępowe

książka – ubezdźwięcznienie wsteczne

6.

Idąc przez las, zauważyłem dziuplę. „Może znajdę miód!”, pomyślałem. Wdrapałem się na drzewo, a tu nagle: trzask! Gałąź się złamała, a ja wpadłem w rów porośnięty pokrzywami! Ależ to parzy! Nie wytrzymam ani chwili dłużej! Trzeba się ratować! Na szczęście niedaleko dostrzegłem jezioro i wskoczyłem do chłodnej wody. Jak dobrze!

*7.

50 – pięćdziesiąt, 600 – sześćset

8.

Alicja mieszka na ulicy Warszawskiej.

Królewski orszak kroczył ulicami Starego Miasta.

Jeden z filozofów uważał, że człowiek jest trzcina myślącą.

Byłem pierwszy – inni nie mieli najmniejszych szans.

Obserwując twoje postępowanie, jestem przekonana, że niedaleko pada jabłko od jabłoni.

9.

pająk, podgrzybek, garaż, balon, skład, pieniądz, krzesło, sklep, dąb, portfel

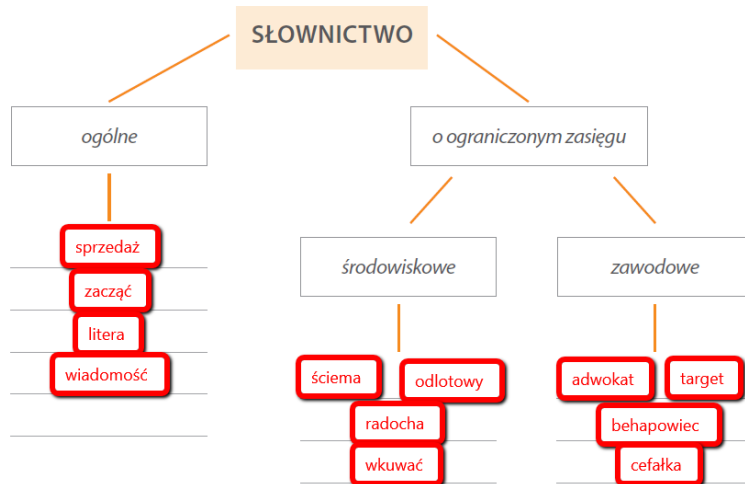
10. C

Różne odmiany polszczyzny

1.

	Odmiana oficjalna	Odmiana nieoficjalna
Szanowny panie profesorze, jesteście zaszczyceni.	☒	☐
Podrzuć mi notatki z lekcji?	☐	☒
W mojej pracy opierałam się na wynikach badań.	☒	☐
Proszę o uwagę!	☒	☐
Co u Rafała?	☐	☒
Jak tam leci?	☐	☒

2.

3.

Uważam, że pan minister, podpisując niezwykle ważne dla służby zdrowia rozporządzenie, obnażył swoją niekompetencję i po prostu się zbłądził.

Czy mógłbyś się przyczynić do posprzątania tego galimatiasu?

Człowiek ten niezłomnie walczył o wolność naszej ojczyzny, dlatego zasługuje na miano bohatera, a nie krętacza.

4.

Jeśli interesują Panią wegańskie kosmetyki, proszę sprawdzić naszą najnowszą promocję.

Hej, Marta! Słyszałaś, że jest jakaś nowa promka na wegańskie kosmetyki? Musimy to obczaić!

5. subiektywne wypowiedzi uczniów

6.

Alternatywa, Jesieniara, Eluwina

Np.

Jesieniara – dziewczyna, która lubi jesień, chętnie spędzająca o tej porze roku czas, siedząc pod kocem z kubkiem kakao lub herbaty i czytając książkę.

Słownictwo o ograniczonym zasięgu

1.

A.	admin, offline/online, priv, przeglądarka, folder, czatować, sieć, witryna, portal, fejs, hejtować, wrzucać coś, hashtag, instagram, awatar, grafika bitmapowa, intranet	komputerowcy
B.	życiówka, stanąć na pudle, dubel, po bandzie, finiszować, as serwisowy, krótka piłka, sparować, transfer, wypunktować, czerwona kartka, fair play, wyautować, liga	sportowcy
C.	rozkminiać, paka, spaceriak, brehtać, szamać, ksywa, kiblować, nawijka, odsiadka, kitrać, klawisz, zakapior, zadyma, git, dziupla, kopsać, flekować, świrować, bajera	więźniowie
D.	klip, top, singiel, hit, longplay, a capella, synchron, dobry/zły kawałek, dać po garach, aranż, cover, wiosło, dżingiel, riff, transowy, miksować, pusta struna	muzycy

2.

Np.

masakra – niezręczna sytuacja, kłopot

debeściak – najlepszy

wporzo – w porządku

lajkować – lubić

beka – coś śmiesznego

dozka – do zobaczenia

3.

Np.

– Przyniesiesz jutro do szkoły tę najnowszą aplikację?

– Zerknij w domu na Facebooka – zamieściłem tam opis nowej gry. Mówię Ci – jest kapitalna!

*4.

Np. swoboda w kwestii słownictwa („lajtowo”), nieprzywiązywanie wagi do istnienia słów i ich zanikania; skrótowość („komp”, „nara”); używanie zapożyczeń („baggy”, „cool”); spolszczona forma zapożyczeń („debeściak”, „hardkor”), tworzenie hybryd („schałmaczować”)

5. szkoła mówienia

6. D

7.

Np.

Najnowszy film akcji to prawdziwe dzieło kinematografii! To naprawdę ogromne zaskoczenie, bo reżyser kręcił dotąd komedie romantyczne. Chociaż na początku akcja toczyła się dość powoli, potem było coraz lepiej, a zakończenie – prawdziwe mistrzostwo! Kto chce mieć dobrą zabawę, niech uda się do kina!

8.

Np.

Kiedyś młodzież to inaczej się bawiła. Teraz to mają komputery, mają zabawy.

Różnice między językiem ogólnym a podaną wypowiedzią: inna wymowa wyrazów, zanik *q* w zakończeniu.

Do kościoła każdy szedł z palmą, czy dziewczyna, czy chłopak, każdy miał palmę.

Różnice między językiem ogólnym a podaną wypowiedzią: uproszczania wymowy np. *szed*; wymowa *c* zamiast *cz*.

Jak ja się żeniłam, to żem miała osiemnaście lat.

Różnice między językiem ogólnym a podaną wypowiedzią: wymowa *k* zamiast *g*, uproszczenia: *miaa*.

Sprawdź, czy potrafisz

1.

dostrzec – ubezdźwięcznienie postępowe

skrzydłami – ubezdźwięcznienie postępowe

prędkość – ubezdźwięcznienie wsteczne

przekraczająca – ubezdźwięcznienie postępowe

2. D

Sokół wędrowny jest idealnie skonstruowaną maszyną do łowienia ptaków w locie.

3.

Stalowosza

4.

Np.

W podanym wypowiedzeniu złożonym z imiesłowowym równoważnikiem zdania, w zdaniach składowych występują różne podmioty.

Gdy rozgrywali kolejną partię gry, kot głośno zamiauczał.

5. AD

6.

- Czy widziałeś Olę?
- Nie, nie widziałem jej.
- Tomek ma surowe spojrzenie.
- Nie lubię tego.
- Wojtek dostał w prezencie szczenię.
- Idziemy je zobaczyć?
- Zabierzmy na plażę koło do pływania.
- A gdzie je schowałaś?

7.

słodycze, cukierki, landrynki
okrycie, płaszczyz, ubranie

Pisownia *nie* z różnymi częściami mowy

1.

stałość – niezmiennosc
tragedia – nieszczęście
bezpprawność – nielegalność
niezrobienie – niewykonanie
pewność – niezawodność
wolność – niezależność
obluda – nieszczerość
hasło: negować

2.

Z żartami jak z solą, nie przesadz, bo zabolą.
Na naukę nigdy nie jest za późno.
Strzeż się niezgody, unikniesz szkody.
Nie mój wóz, nie będzie mnie wiózł.
Co dwie głowy, to nie jedna.
Co za dużo, to niezdrowo.
Uroda rzecz nietrwała.
Nie taki diabeł straszny, jak go malują.

3.

przymiotnik stopniu równym	w	nietrudny	niedobry	niesprawiedliwy
przymiotnik stopniu wyższym	w	nie trudniejszy	nie lepszy	nie sprawiedliwszy
przymiotnik stopniu najwyższym	w	nie najtrudniejszy	nie najlepszy	nie najsprawiedliwszy
przysłówek stopniu równym	w	nietrudno	niedobrze	niesprawiedliwie
przysłówek stopniu wyższym	w	nie trudniej	nie lepiej	nie sprawiedliwiej
przysłówek stopniu najwyższym	w	nie najtrudniej	nie najlepiej	nie najsprawiedliwiej

4.

Byłem nieszczególnie zainteresowany nowym blogiem wujka, ale **nie**ustannie nalegał, więc powiedziałem, że tam zajrzę. **Nie** sądziłem, że znajdę coś ciekawego. **Nie** bardzo chciało mi się to robić, ale skoro obiecałem, **nie**przeczytanie byłoby **nie**grzeczne. **Nie**chętnie włączyłem laptopa, a tam niespodzianka! Okazało się, że wujek prowadzi blog o grach retro od wielu dekad **nie**dośćpnych na rynku i **nie**jedną ma w domu. Mam nadzieję, że kiedyś pozwoli mi w którąś zagrać. **Nie** wiedziałem, że wujek ma takie **nie**zwykle zainteresowania!

5.

fałsz – nieprawda

bałagan – nieporządek

wróg – nieprzyjaciół

zagrożenie – niebezpieczeństwo

dyskomfort – niewygodą

zaniepokojenie – niepokój

Pisownia *nie* z imiesłowami

1.

Imiesłów			
przymiotnikowy		przysłówkowy	
czynny	bierny	współczesny	uprzedni
niepotrafiący	niespełnione	nie mając	nie sprawdzwszy

2.

Nauczycielka omawiała wyniki sprawdzianu, nie szczędząc nam słów krytyki.

Wysłałam z domu, nie zjadłszy śniadania.

Nie widząc innego wyjścia, postanowił wreszcie nauczyć się matematyki.

Pasażerowie nieposiadający biletu proszeni są o podejście do kasy.

Opuścił restaurację, nie pożegnawszy się z nikim.

3.

Np.

Agnieszka mówiła, że to niedoceniony reżyser, a zobaczcie, jaka kolejka ustawiła się po bilety.

Bohater tego filmu jest niezadowolony z życia, a mimo to jest niepokonany.

4.

Wczoraj wybraliśmy się z przyjaciółmi do kina, **nie sprawdzwszy** godziny seansu. Okazało się, że do filmu pozostała godzina. **Nie mając** nic innego do roboty, poszliśmy do kawiarni. **Nie śpiesząc się**, zamówiliśmy ciastka i kawę. Rozmawialiśmy i śmialiśmy się, **nie myśląc** o mijającym czasie. Wtem Ola zawołała, **nie zważając** na innych gości: „Kino!”. **Nie dokończywszy** deseru, zerwaliśmy się i popędziliśmy na film.

5.

Np.

nie wahając się – pisownia rozdzielna *nie* z imiesłowem przysłówkowym współczesnym

niewahający się – pisownia łączna z imiesłowem przymiotnikowym czynnym

nie zawahawszy się – pisownia rozdzielna z imiesłowem przysłówkowym uprzednim

6. C

Pisownia wielką i małą literą

1.

Np.

Litera	Państwo	Nazwa mieszkańca państwa	Miasto	Nazwa mieszkańca miasta
f	Francja	Francuz	Frombork	fromborczanin
n	Nepal	Nepalczyk	Nowy Jork	nowojorczyk
r	Rumunia	Rumun	Rumia	rumianin

2.

Nazwy:	
świąt i dni świątecznych	zabaw i zwyczajów
Boże Narodzenie, Wielki Piątek, Popielec, Wszystkich Świętych, Dzień Matki	walentynki, mikołajki, maik, andrzejki, prima aprilis

3. FP

*4.

Np.

Mój dziadek jest badaczem roślinności **tatrzańskiej**.

Wczoraj byliśmy na wycieczce w **Tatrzańskim** Parku Narodowym.

Wielu turystów potwierdza, że **rzymianie** to bardzo uprzejmi ludzie.

Ostatnio czytałam powieść, której bohaterami byli starożytni **Rzymianie**.

Marzę o tym, aby wykąpać się w **oceanie**.

Statek przepłynął przez **Ocean** Spokojny.

5.

Kochani **Rodzice!**

Przesyłam **Wam** serdeczne pozdrowienia ze stolicy **Włoch**. Codziennie zajadamy się **włoską** pizzą. Mamy kwaterę przy samym **Koloseum**. Jutro zamierzam się wykąpać w **Morzu Śródziemnym**.

PS Teraz z przyjemnością sięgnę po książkę „**Quo vadis**”, mimo że to lektura;-)

Zasady cytowania tekstów

1.

- „Strzelając gola w niedzielnym meczu, Robert Lewandowski został pierwszym zawodnikiem w historii reprezentacji Polski, który zdobył bramkę w sześciu kolejnych spotkaniach”, skomentował Dariusz Szpakowski.
- Po pobiciu rekordu skoczni w Klingenthal Kamil Stoch powiedział: „Myślę, że to był jeden z moich najlepszych skoków w życiu. Przyjemność z tego lotu była niesamowita i takich skoków się zazwyczaj nie pamięta, bo to wszystko działa automatycznie”.

2.

Zgadzam się ze stwierdzeniem Marii Skłodowskiej-Curie, że „nauka leży u podstaw każdego postępu, który ułatwia życie ludzkie i zmniejsza cierpienie”.

Na stronie internetowej znalazłem zdanie Alberta Einsteina na temat wyobraźni: „Wyobraźnia jest ważniejsza niż wiedza, bo choć wiedza wskazuje na to, co jest, wyobraźnia wskazuje na to, co będzie”.

Kłopotliwe przedrostki i przyrostki

1.

skłamać, skarcić, zgasić, ścierpieć, zaczytać, zharmonizować, skłócić, zsypać, zbiec, scharakteryzować, spisać, zgnieść, zhańbić, ścichnąć, skaleczyć, zbić

2.

Np.

śledztwo, spośród

3.

sąsiedzki, sąsiedztwo

kupiecki, kupiectwo

szlachecki, szlachectwo

Pisownia ó, u, rz, ż, ch, h

1.

miły – milutki
ojciec – ojczulek
paczka – paczuszka
kłębek – kłębuszek
mama – mamusia
czysty – czyściutki
dziadek – dziadzius

2. B

3.

– Wybierzesz się ze mną na wyprzedaż kosmetyków do makijażu?
– Dobrze, ale obejrzysz ze mną reportaż o projektancie tatuaży?

4. FP

5. A

DUCH
RUCH
PUCH
SUCHY
MNICH
DACH

B.

Pisownię wyrazu *druhna* można wyjaśnić wymianą *h* na *ż*: *druhna* – *družba*.

6.

Np.

hiobowa wieść – przerażająca wiadomość
czarny humor – ukazanie poważnych rzeczy, spraw w sposób zabawny, nieco przerażający
unieść się honorem – okazać dumę

*7.

Np.

chart (pies) – hart (ducha), może – morze, lud – lód

Pisownia przymiotników złożonych

1.

lewobrzeżny – znajdujący się na lewym brzegu

jasnoniebieski – niebieski w jasnym odcieniu

biało-czerwony – biały i czerwony w równym stopniu

polsko-francusko-niemiecki – polski, francuski i niemiecki

2.

jasnopomarańczowy, lekkostrawnego (lub lekko strawnego), słodko-kwaśnym,
musztardowo-keczupowym

3.

Np.

Cześć Mamo! Czy mogłabyś mi kupić sok marchwiowo-pomarańczowo-selerowy i
ciemnozielone serwetki?

Pisownia *q, ę, om, on, em, en*

1.

Jestem (*marzycielka*; N. lp.) **marzycielką**.

Przyglądał się (*sportowiec*; C. lm.) **sportowcom**.

Szedł z (*książka*; N. lp.) **książką** pod pachą.

Przysłuchiwali się uczniowskim (*recytacja*; C. lm.) **recytacjom**.

2.

Pracowałam nad (*prezentacja*; N. lp.) **prezentacją** na temat *Hobbita*.

Dyskusja była poświęcona (*prezentacja*; C. lm.) **prezentacjom**.

Rozdaj (*pani*, C. lm.) **paniom** ulotki.

Porozmawiam z (*pani*, N. lp.) **panią**.

3.

trąbka – trębacz, **kompot** – X, wężyk – wąż, **kondor** – X, dębowy – dąb, wąski – węższy

4.

Bardzo lubię jeździć na rowerze. Codziennie podpatruję znajomych, którzy mają większe umiejętności ode mnie. Często obserwuję też utytułowanych zawodników. Dzięki nim poznaję sekrety najbardziej szalonych trików. Marzę o udziale w zawodach.

Sprawdź, czy potrafisz

1.

Wyszła do kina, **nie czekając** na brata.

Lubię bluzy w paski, najbardziej w **zielono-fioletowe**.

Dzięki porozumieniu **polsko-fińskiemu** Karol mógł wyjechać na **półroczne** stypendium.

Wszedłem do pokoju pomalowanego na kolor **ciemnożółty**.

Nie posłuchawszy ostrzeżenia mamy, oparzył się.

2.

nie najlepsze – *nie* z przymiotnikiem w stopniu najwyższym piszemy osobno

nieschłodzone – *nie* z imiesłowami przymiotnikowymi piszemy razem

nie kupuj – *nie* z czasownikami piszemy osobno

3. D

4. AD

5.

ulica Kręta – nazwa ulicy jest nazwą własną

paryżanka – nazwy mieszkańców miast zapisujemy małą literą

Pojezierze Kaszubskie – nazwy regionów (krain geograficznych) piszemy wielką literą

toruńskie pierniki – rzeczownik nazwa pospolita, przymiotnik utworzony od nazwy miasta

6.

Spływ **przełomem Dunajca** to jedna z największy**ch** atrakcji regionu. Z powodzeniem nazwać ją możemy wręcz atrakcją na skalę **europ**ejską. **Przełom Dunajca** jest bowiem jednym z najpiękniejszy**ch** przełomów na naszym kontynencie. Trasa spływu ma obecnie 15 km dłu**go**ści oraz 36 m spadku **r**zeki. Spływ organizowany jest **przez** Polskie Towarzystwo Flisaków Pienińskich. Samo powstanie **przełomu Dunajca** owiane jest tajemnicą. Wśród miejscowy**ch** górali krą**ży** wiele legend, któ**re** próbu**ją** wyjaśnić jego **h**istorię. Jedna z **n**ich mó**wi** o walecznym rycer**zu** Ferkowiczu, któ**ry** gonił tędy kró**la** wę**ży**. Trasa, jaką się porus**zał**, miała właśnie stać się owym **przełomem Dunajca**. Inna z kolei gło**si**, że ujście Dunajcowi wyrąbał sam kró**l** Bolesław Chrobry.

Źródło: <http://www.pieniny.net.pl/atrakcje/splyw-dunajcem/> [dostęp w dniu: 15.05.2020]

7.

Do parku poszła razem z (koleżanka) **koleżanką**.

Długo przyglądały się (bańki) **bańkom** mydlanym unoszącym się na wietrze.

(Dopłynąć) Dopłynął do brzegu i postanowił odpocząć.

Podziękowała swoim (przyjacieli) **przyjaciółom** za pomoc.

Kompozycja tekstu i budowa akapitów

1.

motto, zakończenie, cytaty, tytuł, rozwinięcie, argumenty, teza, wstęp

2.

Np.

W czerwcowy wieczór wybraliśmy się do Teatru Rozmaitości w Warszawie na sztukę *Dzieła wszystkie Szekspira* w reżyserii Włodzimierza Kaczkowskiego. To żartobliwa prezentacja 37 utworów największego dramaturga wszech czasów. Troje aktorów występujących pod własnymi imionami bawiło publiczność, cytując, streszczając i odwołując się do stereotypowej znajomości dzieł Szekspira, którego duch pojawił się „osobiście”. Zobaczyliśmy więc hip-hopowego *Otella*, *Makbeta* po góralsku, sztukę *Romeo i Julia* graną przez samych mężczyzn oraz trzyminutową wersję *Hamleta*. Tym, którzy lubią być angażowani w akcję i nieustannie prowokowani przez aktorów do wspólnej zabawy, polecam *Dzieła wszystkie Szekspira*. Warszawska inscenizacja to strzał w dziesiątkę. Wszystko rozgrywa się w oszałamiającym tempie, które nie pozwala się nudzić ani przez chwilę.

3.

Np.

Podany tekst jest wstępem do wypracowania. Zawiera ogólne stwierdzenia, a także tezę. Ostatnie zdanie sugeruje, że w dalszej części będą podane argumenty i przykłady.

4.

Np.

Wstęp	Rozwinięcie	Zakończenie
wzmianka o okolicznościach poprzedzających scenę ukazaną na ilustracji	opis przebiegu wydarzenia	opis finału; przestroga

5.

3, 4, 1, 2

6.

Następnego dnia, poprzedniego wieczoru, następne pół godziny, wreszcie, chwilę później

7.

Kolejne luki: jednym; Jednak; tak; wtedy, gdy; z którymi; a; ile razy; takie; Aby; Jest to

Opowiadanie twórcze inspirowane mitem lub przypowieścią

1.

Np.

Hades strzela z bata. Rydwan gnie jak szalony, niosąc pana Podziemia dalej, wyżej, aż do Zeusowego świata. Hades z satysfakcją obserwuje, jak wszystko co żywe kuli się ze strachu na sam widok piekielnego zaprzęgu. Nagle okrutny uśmiech zamiera na jego ustach, bo pośród łąki pełnej kwiatów dostrzega istotę przewyższającą wszystko swoją urodą i jasnością, córkę Demeter – Korę. W jego czarnym sercu budzi się miłość.

2. prace uczniów

3. prace uczniów

4. prace uczniów

Opis dzieła sztuki

1.

Obraz przedstawia ośmioletnią księżniczkę Małgorzatę, następczynię hiszpańskiego tronu, w niezwykle strojnej sukni.

Na **rysunku** wykonanym czerwono-brunatną kredką, czyli sangwiną, Leonardo da Vinci przedstawił samego siebie.

Na reprodukcji możemy podziwiać fragment słynnego **fresku** wykonanego przez Michała Anioła na sklepieniu kaplicy Sykstyńskiej w Rzymie.

Na **graffiti** artysta ukazał zamaskowanego mężczyznę, który rzuca kwiatami.

2. A.

Np.

dzieło ukazuje, na płótnie zobrazowano, obraz wizualizuje

2. B.

Np.

Obraz *Wschód słońca nad morzem* to dzieło Caspara Davida Friedricha. Zostało namalowane farbami olejnymi na płótnie w 1822 roku. Obecnie można je podziwiać w Nowej Galerii Narodowej w Berlinie.

2. C. odpowiedź: D

2. D.

Np.

Na pierwszym planie artysta przedstawił **nadmorskie skały**. Na drugim planie, w centrum kompozycji, **widnieją postacie usytuowane na kamieniu i oglądające wschód słońca**. W tle rozciąga się **morze, po którym pływają statki, i widnokrąg z wschodzącym słońcem**.

2. E.

Np.

Dzięki mistrzowskiemu operowaniu kolorami i światłem artysta oddał **tajemniczą, kameralnie przeżywaną, pełną ciszy atmosferę wczesnego poranka**.

Płótno emanuje **nastrojem spokoju, zadumania, zachwytu nad pięknem budzącego się dnia**.

2. F. wypowiedzi uczniów

3.

Np.

Nokturn to obraz przedstawiający pejzaż nocny.

Przykłady innych nokturnów Caspara Davida Friedricha: *Rybacy na morzu* 1796, *Mężczyzna i kobieta zapatrzeni w księżyc* 1818–1842

4.

Np.

Chcąc oddać intensywność emocji przedstawionych postaci, obaj twórcy posłużyli się zniekształceniem (deformacją) ich sylwetek, umieścili dłonie ukazanych osób przy twarzach.

Wypowiedź argumentacyjna

1.

Mamo, tato, zgódźcie się na psa. Rodzice Oli się zgodzili – adoptowali labradora ze schroniska. **Gdy jesteście w pracy i siedzę sama w czterech ścianach bez żadnego towarzystwa, czuję się bardzo samotna i jest mi smutno.** Zresztą tu nie chodzi tylko o mnie.

Pies będzie dobry dla nas wszystkich. **Zapewni całej rodzinie lepsze zdrowie, bo zyskamy motywację do ruchu na świeżym powietrzu.** **Przecież chyba wam zależy na tym, żeby wasze dziecko dużo spacerowało i było zdrowe?** Powinniście też rozważyć sprawę stresu.

Czy wiecie, że istnieją badania mówiące, że posiadanie psa wydłuża życie? Regularne kontakty, zwłaszcza głaskanie, powodują u człowieka wydzielanie endorfin, a przez to poprawiają odporność i osłabiają skutki stresu. Takiego argumentu nie można zlekceważyć, prawda? Ola potwierdza, że odkąd ma Tofika, rzadziej się przeziębia.

2. A.

Np.

Dziękuję, chętnie poszłabym z tobą, jednak w tę środę wieczorem jest to niemożliwe. Przyjeżdża do mnie kuzynka, która wytłumaczy mi matematykę, a potem rodzice przygotowują uroczystą kolację. Może innym razem się umówimy?

2. B.

Np.

Czy poszedłbyś ze mną do nowo otwartej hali sportowej? Bardzo mi na tym zależy, mam bilety na mecz drużyny, której kibicujesz. Mógłbyś potem napisać o tym wydarzeniu artykuł do rubryki sportowej naszej szkolnej gazetki.

3. A.

Np.

W pierwszym fragmencie brakuje rzeczowej argumentacji dotyczącej niekorzystania ze smartfonów, jest za to odwołanie się do poczucia wartości (argument emocjonalny). Ponadto autor słów posłużył się formą 1. osoby liczby mnogiej, aby zjednać sobie odbiorców słów, przedstawić sprawę jako wspólne dobro.

W drugim fragmencie autor podał rzeczowe i logiczne argumenty przemawiające za niekorzystaniem ze smartfonów, a także posłużył się formami 1. osoby liczby mnogiej, aby zbudować z odbiorcami poczucie wspólnoty.

3. B.

Np.

Moim zdaniem druga wypowiedź cechuje się większym szacunkiem wobec odbiorcy, ponieważ jej autor nie wykorzystał argumentu odnoszącego się do poczucia wartości, ale za to wyjaśnił, dlaczego podczas przerw warto nie korzystać ze smartfonów – w ten sposób dał odbiorcom prawo wyboru bez oceniania.

Streszczenie

1.

Np.

Babcia w ramach przygotowań do wieczery wigilijnej przyniosła wiele potraw wigilijnych i ciasto.

W ostatnich dniach listopada możemy spodziewać się dużego pogorszenia pogody – oznajmił z ekranu prezenter pogody.

2. A.

Akapit 1.: Dorastanie to bardzo kłopotliwy, a jednocześnie niezwykle okres rozwojowy

Akapit 2.: Zmiany, jakich wtedy doświadczamy, nie są czymś, czego trzeba unikać lub co można tylko przetrwać, ale potencjałem, który warto wykorzystać.

Akapit 3.: Nastolatki poszukują nowości, nawiązują innego rodzaju relacje z rówieśnikami, odczuwają bardziej intensywne emocje, a także buntują się przeciwko konwenansom i wymyślają nowe rozwiązania.

Akapit 4.: W okresie dorastania możemy przechodzić dwa rodzaje „burzy w mózgu”.

Akapit 5.: zmiany zachodzące w mózgu w tym wieku niosą ze sobą zarówno zagrożenia, jak i możliwości.

2. B. subiektywne wypowiedzi uczniów

2. C.

Np.

Tematem tekstu Daniela J. Siegla są **zmiany, których pod wpływem rozwoju doświadczają nastolatki**. Autor podkreśla, że **są one ich potencjałem, który mogą twórczo wykorzystać**. Następnie badacz wylicza **cechy charakteryzujące tę grupę wiekową, w tym zwraca uwagę na intensywność przeżywania emocji**. W podsumowaniu Daniel J. Siegel stwierdza, że **zmiany wynikające z rozwoju młodzieży mogą nieść ze sobą zarówno korzyści, jak i zagrożenia**.

3. A.

Np.

Moim zdaniem **rozwiązanie 2.** obrazuje relacje między akapitami tekstu, ponieważ akapity I i II mówią o konieczności pojawienia się dźwięku w filmie, akapit III zaś ukazuje nowe stanowisko w tej sprawie – informuje o przeciwnikach wprowadzenia dźwięku do filmu, prezentuje ich stanowisko w tej sprawie.

3. B.

Np.

Tematem tekstu Joanny Wojnickiej i Olgi Katafiasz jest wprowadzenie dźwięku do filmu.

Autorki skupiają się na powodach, dla których uznano, że uzupełnienie obrazu filmowego dźwiękiem jest niezbędne, by ten rodzaj sztuki mógł dalej istnieć. Na koniec przedstawiają stanowisko przeciwników obecności dźwięku w filmie.

Rozprawka

1. A.

Np.

Młodzi wnoszą świeże spojrzenie na wiele spraw.

Młodzi mają siłę, by twórczo zmieniać świat.

1. B.

Np.

Miłość zawsze wiąże się z przeżywaniem trudnych uczuć.

Miłość czyni ludzi podatnymi na zranienia.

2.

Np.

Uważam, że lepiej przeczytać lekturę niż zobaczyć jej adaptację.

Lektura pozwala samodzielnie wyobrazić sobie świat przedstawiony, a adaptacja ten obraz narzuca.

Według mnie lepiej obejrzeć filmową adaptację lektury.

Adaptacja filmowa pozwala poznać interpretację dzieła, a nie tylko sam tekst.

Moim zdaniem warto poznawać literaturę minionych epok.

Literatura minionych epok przybliża nam sposób myślenia dawniej żyjących ludzi.

3. odpowiedzi uczniów

4.

Np.

Teza rozprawki	Tytuły obowiązkowych, do których można się odwołać w argumentacji	Przykład: bohater lub sytuacja z lektury
Współczucie jest miarą człowieczeństwa.	Dziady cz. II	Widmo Złego Pana za życia nie okazało współczucia innym ludziom, dlatego po śmierci żaden człowiek nie może mu pomóc.
Doświadczenia rozwijają ludzi.	Mały Książę	Dzięki podróży i rozmowom z mieszkańcami planet Mały Książę zrozumiał, że jego roża jest dla niego wyjątkowa i postanowił wrócić na swoją planetę.
W miłości tkwi załóżek cierpienia.	Treny	Podmiot liryczny trenów w wyniku utraty ukochanej córkę cierpi, wątpi w sens życia.

5. A.

Np.

Pieniądże szczęścia nie dają, **ponieważ nie da się za nie kupić prawdziwych uczuć.**

5. B.

Np.

Słowa mają moc zmieniania życia. Jestem o tym przekonana/przekonany, **ponieważ jest wiele dowodów na to, że wpływają na działania, sposób funkcjonowania ludzi: życzliwe dodają skrzydeł, negatywne odbierają chęć, zapal do działania.**

6.

Na żółto podświetlone wyrażenia wprowadzające do rozprawki przykłady potwierdzające argumentację.

Np.

Dowodu dostarcza nam grecki mit o Demeter i Korze. Gdy dziewczyna zniknęła, Demeter zrobiła wszystko, by dowiedzieć się, co się stało z córką. Poznawszy prawdę, okryła ziemię żałobą.

Np.

Można się o tym przekonać, czytając przypowieści biblijne, wyjątkowo mocno jest to ukazane w przypowieści o synu marnotrawnym. Gdy tytułowy bohater powraca do rodzinnego domu, przekonany, że może zostać co najwyżej jednym z najemników ojca, przeżywa zaskoczenie. Wzruszony ojciec przyjmuje go z otwartymi ramionami, wybacza wszystko i na dodatek urządza ucztę na jego cześć.

Np.

W historii literatury polskiej nie ma chyba bardziej przekonującego obrazu miłości do zmarłego dziecka niż zawarty w trenach Jana Kochanowskiego. W utworach tych podmiot liryczny – ojciec opłakuje śmierć ukochanej córki. Wyraża rozpacz, bezsilność wobec śmierci, zwątpienie w sens życia. Zwraca się do Persefony jako bogini śmierci z pytaniem, jak mogła pozwolić na cierpienie rodziców. Opisuje z czułością, posługując się zdrobnieniami, ubranka córki, ukazuje jej zalety w wyidealizowany sposób (Urszulka swoim śmiechem, dobrocią i radością wypełniała dom życiem, teraz stał się on pusty i cichy). Te wszystkie poetyckie rozważania są świadectwem ogromnej miłości ojca do córki.

Przemówienie

1.

Szanowni zebrani! Z pewnością nie jestem pierwszą osobą, która będzie się was starała przekonać do bardziej ekologicznego stylu życia. Apele o segregowanie śmieci zdążyły nam spowszednieć. Dlatego chciałabym zwrócić waszą uwagę na coś innego. Na inne codzienne wybory, które mogą poprawić sytuację naszej planety. – **A, B, D**

Koleżanki i Koledzy! Święto patrona to doskonały moment, żeby przypomnieć sobie zasady, jakie zdecydowaliśmy się respektować, wstępując w poczet uczniów naszej szkoły. Czyż od ich realizacji nie zależy dobre samopoczucie i sukces nas wszystkich?

– **A, B**

Drodzy Słuchacze! Wszyscy zdajemy sobie sprawę, że umiejętność niesienia pomocy sprawia, że świat staje się lepszy, a nasze dobre czyny zachęcają do działania tych, którzy jeszcze nie mieli okazji zaangażować się w pomaganie innym. Zabieram dziś głos w imieniu Zrzeszenia Miłośników Zwierząt, by zachęcić was do realizowania z nami projektów, których celem jest poprawa jakości życia zwierząt. Zwracam się do was, bo wiem, że los mieszkańców schroniska nie jest wam obojętny. – **A, B, C**

2. subiektywne wypowiedzi uczniów

3. Środki retoryczne:

1. – pytanie retoryczne
2. – słownictwo wartościujące (przymiotniki w stopniu najwyższym)
3. – powtórzenie (2 x „obcowanie z literaturą”)
4. – stworzenie poczucia wspólnoty za pomocą czasownika w 1. osobie l. mnogiej
5. – zachęta do przyjęcia określonych postaw za pomocą czasowników w trybie rozkazującym
6. – zachęta do przyjęcia określonych postaw za pomocą czasowników w trybie rozkazującym

4.

Np.

Drodzy miłośnicy literatury fantasy! Powieści fantasy często traktowane są przez dorosłych jako literatura gorszej jakości. Któż z nas niejednokrotnie nie był zachęcany, by wreszcie przeczytał „coś wartościowego”? Nie zgadzajmy się na takie podejście do fantasy! To niesprawiedliwe uogólnienie. Wiemy przecież, że wśród książek fantasy są dzieła wybitne. Bywają oczywiście także książki mniej interesujące, ale tak samo jest z dziełami realistycznymi.

5. A.

Teza: Warszawa jest wielka.

W czasie, w którym powyższa teza została wypowiedziana (na początku drugiej wojny światowej), miała walczącym warszawianom, ale także wszystkim Polakom, dodać sił w zaistniałych trudnych okolicznościach, utrzymać ducha walki, przekonać, że nie są sami w walce.

5. B.

Np.

Odbiorcami słów są mieszkańcy Warszawy i wszyscy Polacy, których wzrok – w zaistniałej sytuacji – jest skierowany na stolicę, sojusznicy, stacje radiowe (zwłaszcza francuskie)

5. C.

Argumenty rzeczowe – przywołanie sukcesów z odbudowy Warszawy i zniszczeń wojennych.
Argumenty odwołujące się do emocji – przywołanie obrazu zniszczonej Warszawy i pomordowanych ludzi (użycie w tym celu słownictwa wartościującego).

6. A.

Np.

Argument 1.: Jan Kochanowski podejmował w swoich dziełach tematykę bliską także współczesnym ludziom.

Utwory: *Na lipę, Na zdrowie, O żywocie ludzkim, Pieśń II z Ksiąg pierwszych (Serca roście...)*

Argument 2.: Dzieła renesansowego poety są wyrazem wysokiego kunsztu poetyckiego pisarza, który z łatwością posługiwał się środkami poetyckimi.

Utwory: *Tren V, Na lipę*

Argument 3.: Na podstawie twórczości Jana Kochanowskiego możemy odtworzyć obraz obyczajów, relacji społecznych

Utwory: *Pieśń świętojańska o sobótce, Na zachowanie*

6. B. subiektywne wypowiedzi uczniów

6. C. subiektywne wypowiedzi uczniów

Recenzja

1.

Fragment recenzji	Zaletą tej książki/ tego filmu jest
Z pewnością należy docenić w <i>Złodzieju pioruna</i> Ricka Riordana dobrze skonstruowane postacie. Choć jest to nastawiona na wartką akcję powieść przygodowa, jej bohaterowie zachowują się zrozumiale i konsekwentnie – ich charakter czy motywacje nie zmieniają się nagle bez uzasadnienia. Ich myśli, uczucia, przeszłe doświadczenia i aktualne uczynki z siebie wynikają.	spójność postaci
Rzecz, która czyni film <i>Jak zostać królem</i> wartym polecenia, jest płynąca z niego mądrość. Uważam, że nigdy za wiele filmów czy książek utwierdzających nas w przekonaniu, że nie należy się poddawać i że zawsze znajdują się ludzie gotowi nas wesprzeć w naszych osobistych zmaganiach.	wartościowe przesłanie
W <i>Stowarzyszeniu umarłych poetów</i> każdy z głównych bohaterów jest „jakiś”. Nie sposób ich ze sobą pomylić. Marzyciel Neil, nieśmiały Todd, buntowniczy Charlie, zakochany Knox... Z łatwością zapadają w pamięć, bo każdy z nich ma jasno określony temperament, charakter, hierarchię wartości, cel.	wyrazistość postaci
<i>Bezdomny ptak</i> Glorii Whelan to książka zasługująca na uwagę nie tylko dlatego, że jest niesamowicie ciekawa, lecz także dlatego, że jest bardzo istotna. Dotyka jednego z palących problemów współczesnego świata – niesprawiedliwego traktowania kobiet w krajach Wschodu, w tym wypadku – w Indiach.	ważna tematyka
Filmu <i>Pojutrze</i> mocno wpływa na myśli i wyobraźnię odbiorcy. Trudno nie poczuć się co najmniej nieswojo, oglądając ludzi bezradnych wobec szalejących żywiołów. Niektóre fragmenty dosłownie zapierają dech i na długo zapadają w pamięć.	sugestywność scen

2.

Różnice między recenzjami, np.

Pierwsza recenzja zawiera pozytywną opinię o książce i wyłącznie zalecenie, by ją przeczytać

Druga oprócz wartościującej opinii i zalecenia wskazuje korzyści wynikające z czytania opisywanej książki (rozrywka, poszerzenie horyzontów). Trzecia recenzja zawiera informacje z dwóch pierwszych recenzji i jednocześnie wskazuje, jakiego rodzaju treści czytelnik może się spodziewać (wątki detektywistyczne, życie w wiktoriańskiej Anglii)

Wybór recenzji – subiektywne opinie uczniów.

3.

- Akcja poprowadzona jest w sposób chaotyczny.

Np. Czytelnik będzie się gubił w odbiorze przedstawionej historii, będzie miał trudności ze zrozumieniem zależności przyczynowo-skutkowych.

- Fabuła rozczarowuje schematycznością.

Np. Czytelnik będzie znudzony, szybko przewidzi, jak opowiedziana historia się potoczy.

- Postacie są papierowe.

Np. Postacie będą dla czytelnika niewiarygodne, nie polubi żadnej, nie utożsami się z żadną z nich, nie przejmie się ich losami.

*4.

Np.

– forma picturebooka, by mówić o trudnych doświadczeniach

– powściągliwy, prosty język w relacjach dzieci

– metaforyczne ilustracje będące dopełnieniem słów

5. subiektywne wypowiedzi uczniów

[cd. na następnej stronie]

6.

Sąsiedzkie spory? – znamy to		Nadaj tytuł swojej recenzji.
Zemsta to komedia Aleksandra Fredry, która jest obowiązkową lekturą każdego ucznia kończącego szkołę podstawową. Jak to z lekturami bywa, nie wszystkie czyta się z zapartym tchem. „O zgrozo! znowu coś sprzed dwóch wieków” – przeszło mi przez myśl, gdy polonistka zachęcała do rzetelnej lektury.		
Ze zdziwieniem muszę przyznać, że się myliłam, a XIX-wieczny tekst autentycznie mnie poruszył i rozśmieszył do łez.		Napisz o swoich odczuciach po lekturze.
Utwór opowiada o		
sporze między Cześnikiem a Rejentem zamieszkującymi dwie części zamku. Źródłem konfliktu jest różnica charakterów, a punktem zapalnym – dziura w murze granicznym. Skłonności bohaterów do snucia intryg i robienia sobie na złość doprowadzają przewrotnie do szczęśliwego finału.		Podaj informacje na temat dzieła, jego problematyki.
Współczesny nastolatek, czytając dramat,		
ma okazję zetknąć się z dawną polszczyzną, a przede wszystkim – z galerią ciekawie skomponowanych postaci.		Napisz, czego dowiaduje się współczesny czytelnik.
Niewątpliwie na szczególną uwagę w utworze zasługuje		
intryga oraz wszechobecny humor – w języku, postaciach oraz sytuacjach. Przykładem może być Papikin i jego wypowiedzi oraz scena, w której ten bohater pisze testament i zalewa się przy tym łzami.		Oceń elementy utworu, np. kompozycję, humor. Pamiętaj o uzasadnieniu swojej opinii.
Moim zdaniem		
warto sięgnąć po „Zemstę” Aleksandra Fredry. Uważam, że to pozycja zarówno dla tych, którzy szukają rozrywki, jak i dla miłośników kultury XIX wieku.		Podsumuj swoją recenzję. Wyraż opinię o utworze.

Sprawdź, czy potrafisz

1.

Np.

- W temacie 1. Piszący jednoznacznie dowiedzie słuszności postawionej tezy (zgodzi się z nią), natomiast w temacie 2 piszący przedstawi zarówno argumenty potwierdzające tezę, jak i kontrargumenty.
- *Mile złego początki, lecz koniec żaloszny* – „Żona modna”

2.

Np.

„Na zachowanie”	„Opowieść wigilijna”	„Mały Książę”
Obecność przyjaciół pozwala przetrwać w różnych sytuacjach.	Życie bez ludzi dla wartości materialnych prowadzi do zgorzknienia.	Bliskość nadaje życiu sens.

3. A.

Miłość bywa ślepa.

Np. „Mały Książę”, „Balladyna”

3. B.

Miłość czyni człowieka bezbronnym i podatnym na zranienie.

Np. „Mały Książę”, „Świtezianka”

3. C.

Miłość potrafi rzucić wyzwanie nawet śmierci.

Np. mit o Orfeuszu i Eurydyce, „Balladyna”, „Świtezianka”

Wybór stwierdzenia i uzasadnienie wyboru – subiektywne wypowiedzi uczniów

4. subiektywne wypowiedzi uczniów

5.

Lektury, np. Jan Kochanowski „Na zachowanie”, pieśń „Serca roście...”, Charles Dickens „Opowieść wigilijna”, Antoine de Saint-Exupéry „Mały Książę”

6. A.

Motyw konfliktu

„Żona modna” – np. Pan Piotr pozostaje w konflikcie z żoną w związku z odmiennymi oczekiwaniami co do małżeństwa i stylu życia

„Zemsta” – np. między sąsiadami Cześnikiem Raptusiewiczem a Rejentem Milczkiem toczy się spór o dziurę w murze granicznym.

Motyw podróży

„Mały Książę” – tytułowy bohater wyrusza w podróż międzyplanetarną, dzięki której zaczyna dostrzegać wartość relacji z różą pozostawioną na asteroidzie.

„Opowieść wigilijna” – Ebenezer Scrooge, za sprawą duchów, podróżuje w czasie; dzięki tej podróży zaczyna rozumieć, że sensem życia jest pomaganie innym, a nie gromadzenie majątku.

6. B. wypowiedzi uczniów

7. wypowiedzi uczniów

Zestaw 1 – zadania do tekstów

1. PF

2.

Np.

Podmiot liryczny przedstawił ludzi jako istoty, które trudno zrozumieć, bo walczą z czymś, na co nie mają wpływu. W tym celu posłużył się epitetem dziwni ci ludzie.

*3.

Np.

Zastosowana anafora pozwala odbiorcom w fotograficzny niemalże sposób wyobrazić sobie to, co zostało przedstawione w grafice Utagawy Hiroshige. Jednocześnie służy podkreśleniu tego, że „nic szczególnego na pierwszy rzut oka”.

4. D

5. AD

6. PF

7. C

8. B2

*9.

Np.

Słoń jest symbolem ducha Afryki, siły, której nie można pokonać.

10.

Bohaterowie utworu zostali przedstawieni za pomocą **uosobienia**.

Zabieg ten służy **zobrazowaniu ludzkich cech, przekazaniu uniwersalnych prawd**.

11. AC

12. D

Np. Ktoś, kto wytyka innym wady, sam popełnia podobne błędy.

Zestaw 2 – zadania do tekstów

1. PF

2. A.

Np.

Kto się na gorącym sparzył, ten na zimne dmucha – ktoś, kto doświadczył jakiegoś niepowodzenia, jest przesadnie ostrożny

Wpaść z deszczu pod rynnę – ktoś, kto był w nie najlepszej sytuacji, znalazł się w jeszcze gorszej

2. B.

Np.

Na podstawie pierwszej zwrotki utworu można wnioskować, że w życiu warto podejmować ryzyko, by osiągnąć szczęście (miłość).

3. BD

4.

Żeby coś się zdarzyło

Żeby mogło się zdarzyć

I zjawiała się miłość

Trzeba marzyć

Np.

W powtórzeniach zostało zawarte przesłanie podmiotu lirycznego do odbiorców utworu. Powtórzenie tych słów służy podkreśleniu znaczenia ich sensu.

5. C

6.

Np.

Nie bać się codziennych doświadczeń, otworzyć się na nie, przyjąć w życiu postawę aktywną, działającą, a nie bierną i oczekującą.

7. A

Np.

Ktoś, kto jest kowalem swojego losu, tak jak podmiot liryczny, odważnie kieruje swoim życiem, bierze za nie odpowiedzialność (nie zdaje się na łaskę losu).

8. PF

9. B

10.

Np.

Wybrany bohater: Cześnik Raptusiewicz

Uzasadnienie: łatwo wpada w gniew, wysyła swoich ludzi, by przepędzili robotników naprawiających mur.

11.

Np.

Autorka przywołała słowa J.L. Kerna, aby podkreślić, jak dużą rolę imię odgrywa w życiu każdego człowieka, może bowiem wpływać na jego poczucie wartości.

Zestaw 3 – zadania do tekstów

1.

Np.

Czy po nas przyjdą tylko maszyny?

2. D

3. PF

4. B1

5.

Np.

Jeśli ludzie nie porozumieją się z maszynami, być może w przyszłości będą musieli szukać dla siebie miejsca poza Ziemią.

6.

Np.

Powodem zmartwienia Filona jest brak ukochanej.

7.

Np.

Filon w przesadny sposób wyraża uczucia (świadczą o tym wykrzyknienia w wypowiedzi), cechuje się też wrażliwością, o czym świadczy zwracanie się do przyrody.

***8.**

Np. „Rozmłowane w jęczących słowikach / Róże wiosenne!” – uosobienie róż służy ukazaniu podobieństwa sytuacji kwiatów do sytuacji Filona.

9. A.

fale – szklane – przymiotnik

bogini – biała – przymiotnik

niebiosa – błękitne – przymiotnik

9. B.

Zmysł wzroku

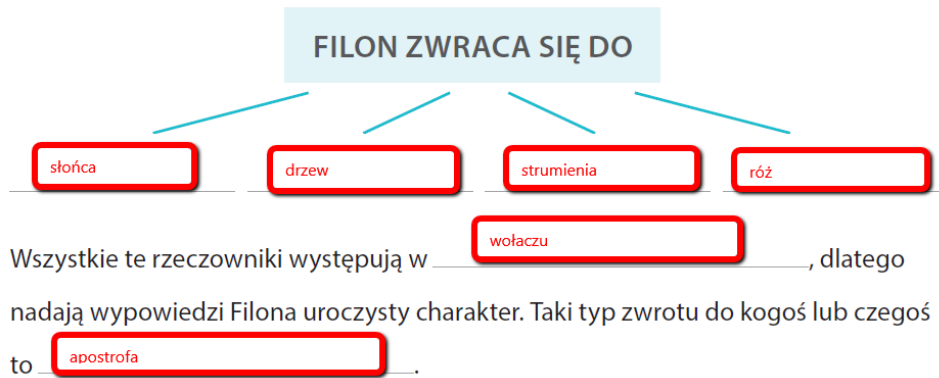
10.

Np. w tekście występuje podział na akty i sceny (1), w tekście występuje tekst główny i tekst poboczny (didaskalia) (2)

11.

„Nie ma Dyjanny. Samotny uwiędnę / Jako fijołek – albo kwiat jesieni” – porównanie

12.

13.

Np.

Miłość może prowadzić do zbrodni, bo często łączy się z zazdrością. Przykładem może być historia Aliny i Balladyny. Każda z sióstr chciała zostać żoną Kirkora. W efekcie Balladyna zabiła Alinę.

14.

Bohaterowie: Klara i Wacław

Tytuł utworu: „Zemsta”

Pokonane przeszkody: konflikt między rodami, właśnie wynikające ze sporu o mur graniczny